

Skolelederforbundet

Utdannings- og forskningskomiteen, Stortinget

utdanning-forskning@stortinget.no

Skolelederforbundets kommentarer til Meld.St.20 2023-2024 – Opptak til høgare utdanning

Når det gjelder kvalifisering til høyere utdanning, har regjeringen fremmet følgende forslag:

- føre vidare GSK som hovudgrunnlag for kvalifisering for opptak.
- fjerne krav om 5 års praksis i 23/5-regelen og døype han om til 23/6-regelen.
- føre vidare dagens føresegner knytte til unntak frå kravet om GSK.
- føre vidare innhaldskrav og lokale opptaksprøver som spesielle opptakskrav.
- føre vidare lokale nivåkrav som blir gitt etter vedtak frå departementet.
- avvikle nasjonale nivåkrav for opptak til sjukepleiarutdanninga.
- føre vidare nasjonale nivåkrav for opptak til lærarutdanningane inntil vidare.
- opne for at universitet og høgskuler som ønsker det, kan få dispensasjon frå nivåkrava for opptak til lærarutdanningane.

Skolelederforbundet støtter forslagene.

Når det gjelder rangering av søkere til høyere utdanning, foreslår regjeringen:

- behalde tilleggs-poeng for realfag, men justere dei ned til halvparten av det dei er i dag
- avvikle tilleggs-poeng for framandspråk
- gjere ei vurdering av korleis ein kan legge til rette for auka samisk språkkompetanse
- sette i gang ei evaluering av effekten av realfagspoenga
- sette i gang ei brei utgreiing av alternative verkemiddel for rekruttering til teknologi- og realfag der samfunnet har størst kompetansebehov
- avvikle tilleggs-poeng for alder, høgare utdanning, fagskuleutdanning og folkehøgskule
- vidareføre tilleggs-poeng for militær førstegongsteneste og sivilteneste, men redusere talet på tilleggs-poeng frå to til eitt
- vidareføre moglegheita til å forbetre karakterar på vitnemål frå vidaregåande opplæring
- sjå på tiltak for å etablere fleire lokale opptaksprøver for å rangere søkarane ved studium med stor konkurranse om plassane og høge poenggrensar, i dialog med institusjonane
- vurdere behovet for ei nasjonal opptaksprøve når ein ser effektane av dei andre endringane i opptakssystemet
- halde fram med ein førstegongsvitnemålskvote og ta sikte på å gjere kvoten større, samt vurdere om det er behov for endringar i aldersgrensa og namnet på kvoten
- avvikle moglegheita for å rangere søkarar på fleire grunnlag
- vidareføre spesielle kvotar for søkarar med samisk språkkompetanse
- vidareføre spesielle kvotar for søkarar med tilknytning til Nord-Noreg.
Kunnskapsdepartementet går i dialog med universitets- og høgskulesektoren om bruk av slike kvotar, og vurderer òg alternative måtar å sikre rekruttering og busetjing i Nord-Noreg på

- *videreføre spesielle kvotar for søkarar med minoritetsbakgrunn. Kunnskapsdepartementet går i dialog med universitets- og høgskulesektoren om bruk av slike kvotar, og vurderer òg alternative måtar å sikre mangfald i rekrutteringa på*
- *innføre bruk av kjønnsnøytrale kvotar på aktuelle studium med stor kjønnsbalanse. Normalt bør ikkje kvotane settast høgare enn at kvart kjønn skal vere representert med minst 20 prosent på studiet*
- *avvikle ordninga med tilleggs-poeng til det underrepresenterte kjønn (kjønns-poeng)*
- *sjå til at det ikkje blir for stor karakterforskjell mellom dei som blir kvoterte inn på eit studium, og dei som ikkje kjem inn på studiet, ved vurderinga av om det skal brukast spesielle kvotar*
- *videreføre ordninga med at universitet og høgskular må søke Kunnskapsdepartementet om å bruke spesielle kvotar*

I den graden det kan legges press på andre prosesser, legger denne meldingen press på arbeidet med vurdering i VGO til å bli mer tilpasset vår tid og mer rettferdig. I tillegg til at eksamen, siden forbedring av karakterer gjennom privatisteksamen fortsetter å være mulig, har en fortsatt overdimensjonert betydning for inntak til høyere utdanning, etter vårt syn. I meldingen nevnes det at dette skal tjene som en ventil for at en elev kan ha hatt en dårlig dag på eksamen, og derfor må kunne få en ny sjanse. I tillegg til at standpunktets betydning i sluttvurdering nedvurderes med dette, og åpner for at de som har råd til å betale eksamensavgift og til å bruke private tilbydere (og har tilgang til dem) har et større fortrinn for dem som ikke har de økonomiske midlene.

Det videreføres spesielle opptakskrav for fagsammensetning i noen fag. Dette er lite tilpasset dagens samfunn og behovene: behovet for kompetanse i etikk og historie for å håndtere dagens utfordringer rundt demokratiske prosesser er bare ett eksempel på noe som ikke “belønnes” med ekstrapoeng.

Ekstrapoeng i seg selv er en uheldig blanding av tanken om at realfag står for seg selv og representerer vitenskapen og et ønske om å få elever til å velge fag som ikke er populære eller har rykte på seg å være vanskeligere enn andre fag. Det står også i motsetning til fullføringsreformens mål om større valgmuligheter for elevene.

Ekstrapoeng og spesielle krav til innhold eller nivå undergraver at GSK er det som trengs for å fortsette med høyere utdanning etter VGO. Det er uheldig at det fortsetter, og i alle fall uheldig at det gis større mulighet for universiteter og høyskoler å søke om lokale unntak fra dette. Dette fører fort til A- og B-universiteter.

Det vurderes ekstrapoeng for å ta samisk på VGO. Skolelederforbundet er enig i at det er viktig å øke interessen for samiske språk, men er tvilende til om ekstrapoeng er det riktige virkemiddelet i denne sammenheng.

Meldingen åpner for at flere mulige tiltak trenger et større kunnskapsgrunnlag. Skolelederforbundet støtter dette og mener vi ikke må skynde oss inn i et system som ikke er tilstrekkelig utredet.

Når det gjelder administrative forslag i forbindelse med opptak til høyere utdanning, foreslår departementet:

- *videreføre ansvarsfordelinga og organiseringa av opptaket som i dag*

- foreslå ei ny forskrift om opptak til høgare utdanning
- arbeide for å lette mengda dokumentasjon institusjonane må behandle i opptaket
- sjå på tiltak for å etablere fleire lokale opptaksprøver

Skolelederforbundet støtter forskriftene.

I tillegg har Skolelederforbundet i forbindelse med den muntlige høringen i Stortinget blitt bedt om å komme med noen utfyllende kommentarer:

Skolelederforbundets syn på tilleggspoeng:

Skolelederforbundet viser til Eksamensgruppas sluttrapport fra juni 2020, der det anbefales en helhetlig gjennomgang av sluttvurderingssystemet, herunder poengberegning både i forbindelse med standpunkt- og eksamenskarakterer, samt om hvorvidt det skal være ulike former for tilleggspoeng eller ikke. Overgangen fra ungdomsrett til fullføringsrett i videregående opplæring er et paradigmeskifte. Dette innebærer at det ikke lenger vil være naturlig å ha førstegangsvitnemålskvote på samme måte som tidligere, og det samme gjelder alderspoeng, i og med at man kan velge å bruke flere år på gjennomføringen av videregående opplæring innenfor fullføringsretten. Det er også betenkelig at fordypningspoeng for spesifikke fag skal telle med i poengberegningen for inntak til studier som ikke er relevante for eksempelvis realfag eller fremmedspråklig fordypning, som vi har beskrevet over.

Vi vil understreke at vi er opptatt at sluttvurderingen og vurderinger av denne har et helhetlig framtidsperspektiv som tar innover seg LK 20 og dennes grunnleggende verdier og læreplaner. Dagens sluttvurderingssystem er etter vår vurdering fortsatt ikke i takt med disse. Med tanke på at opptaksutvalget foreslår at sluttvurdering fra videregående opplæring fortsatt skal være en bærebjelke i opptak til høyere utdanning, er det viktig at vi har et sluttvurderingssystem som representerer helhet og kvalitet. Her er det fortsatt en vei å gå når det gjelder i hvilken grad sluttvurderingen representerer elevenes studieforberedthet.

Skolelederforbundets syn på alternativer til dagens privatistordning:

En utfordring med dagens privatistordning, er at den er ikke regulert. Man kan ta privatisteksamen i så mange fag man vil, så mange ganger man vil. Dersom det skal være en annen form for sortering av potensielle studenter som allerede er kvalifisert til et studium, kan dette løses med en strammere regulering av hvor mange ganger man kan gjennomføre en opptaksprøve, eventuelt om det er ulike tilpasninger for ulike studier. Innenfor noen profesjonsutdanninger kan det tenkes at man kan gjennomføre en egnethetsevaluering gjennom motivasjon/intervju, slik det allerede gjøres innenfor en del praktisk/estetiske fag, blant de som er kvalifisert til utdanningen. Her er det mange gode ordninger innenfor opptakssystemet i sammenlignbare land, som man kan se til.

Skolelederforbundets syn på nivåkrav:

Skolelederforbundet ønsker at det skal være et minimumskrav til karakterpoeng for å komme inn på lærerutdanningene. Skolelederforbundet anbefaler at dette kan gjøres som et generelt krav på eksempelvis 40 poeng, fremfor at det skal være nivåkrav i enkeltfag.

Med vennlig hilsen,

Stig Johannessen

Forbundsleder/s